

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

**Т. Г. Гуцан
О. О. Зеленько
І. А. Рядинська**

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

**Робочий зошит
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
неекономічних спеціальностей**

Харків – 2023

УДК 330.1

О-75

Укладачі: Гуцан Т. Г., Зеленько О. О., Рядинська І. А.

Рецензенти:

Шкодін І.В. – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Муромцева Ю.І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри спільно – економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Гуцан Т. Г., Зеленько О. О., Рядинська І. А. Основи економічної теорії: Робочий зошит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти неекономічних спеціальностей. – Харків: ХНПУ, 2023. – 62 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 4 від 19.04.2023 р.

Видано за рахунок укладачів

© Харківський
педагогічний
імені Г.С. Сковороди

© Гуцан Т. Г.,
Зеленько О. О.,
Рядинська І. А., 2023

національний
університет

ЗМІСТ

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСНОВИ МІКРОЕКОНОМІКИ.....	4
Тема 1.1. Економічна теорія як наука та її еволюція.....	4
Тема 1.2. Форми організації суспільного виробництва.....	8
Тема 1.3. Економічні відносини власності та економічні системи.....	12
Тема 1.4. Загальна характеристика ринкової системи.....	16
Тема 1.5. Механізм функціонування ринку досконалої конкуренції.....	20
Тема 1.6. Економічна поведінка суб'єктів ринку. Підприємство і підприємництво.....	26
МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ.....	31
Тема 2.1. Національна економіка: цілі та результати. Рівновага національної економіки.....	31
Тема 2.2. Макроекономічна нестабільність: циклічність, безробіття, інфляція.....	36
Тема 2.3. Економічне зростання: поняття, фактори, типи.....	41
Тема 2.4. Роль держави в макроекономічному регулюванні економіки..	44
Тема 2.5. Грошово-кредитна система та монетарна політика.....	47
Тема 2.6. Світове господарство: основні риси та тенденції розвитку.....	51
Питання до іспиту.....	55
Рекомендована література.....	59

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСНОВИ МІКРОЕКОНОМІКИ

ТЕМА 1.1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ЯК НАУКА ТА ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ

1. Заповніть таблицю еволюції поглядів на економічну теорію:

Автори	Роки життя	Головна праця	Основна ідея
Адам Сміт			
Карл Маркс			
Альфред Маршалл			
Джон Мейнард Кейнс			
Торстейн Веблен			
Мілтон Фрідман			
Пол Самуельсон			

2. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

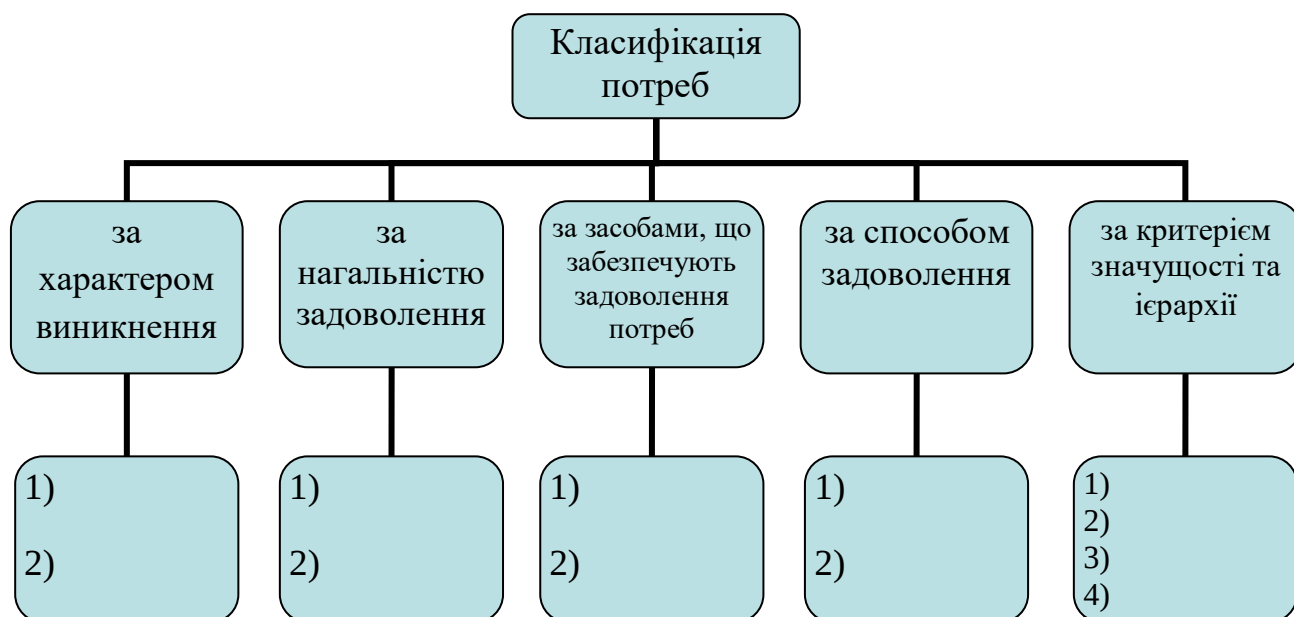
А	Б
1. Потреби	___ Суспільні відносини і зв'язки, що складаються між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ та послуг
2. Економічні блага	___ Економічна теорія, що досліджує окремі економічні одиниці (сімейні господарства, фірми, галузі) та конкретні ринки
3. Рідкість	___ Обмеженість ресурсів для задоволення безмежних матеріальних потреб
4. Виробництво	___ Необхідність та бажання людей мати і використовувати певні умови життєдіяльності; вони різноманітні та безмежні

5. Економіка	__ Процес впливу людини на природу з метою створення економічних благ для задоволення потреб
6. Економічна теорія	__ Розділ економічної теорії, що вивчає економіку як ціле та великомасштабні економічні явища
7. Економічна раціональність	__ Прийняття людиною раціональних рішень на підставі порівняння витрат та вигоди
8. Мікроекономіка	__ Суспільна наука, що досліджує вибір суспільства при обмежених ресурсах для задоволення потреб
9. Макроекономіка	__ Сукупність галузей народного господарства
10. Економічні відносини	__ Блага, що обмежені для споживання і тому розподіляються (наприклад, за допомогою цін)

3. Розгляньте наведені економічні поняття: продавець, ринок пшениці, менеджер, ціна, маркетолог, платник податків, економічне зростання, безробіття, безробітний, підприємство, держава, економіка країни, банкрутство, заробітна плата, кредит, бізнесмен, виробник, витрати підприємця. **Розділіть ці поняття на дві групи і заповніть таблицю:**

Об'єкт економічного дослідження	Суб'єкт економічного дослідження

4. Заповніть схему класифікації потреб: оберіть потреби відповідно до критеріїв – базові, фізіологічні та потреби у гарантіях, потреби у визнанні, породжені розвитком цивілізації, потреби у спілкуванні, нематеріальні, колективні, такі, що задовольняються предметами розкоші, індивідуальні, першочергові, матеріальні, потреби у самореалізації

5. Використовуючи лекційний матеріал і свої відповіді на попередні запитання, здійсніть розподіл споживчих благ та заповніть таблицю.

Споживчі блага: одяг, трактор, комбайн, їжа, житло, послуги лікаря, кредитування, послуги адвоката, меблі, холодильник, планшет, верстат, інструменти, послуги перукаря, складські приміщення, присадибна ділянка, електроенергія, страхування, послуги репетитора, послуги вихователя, вантажний транспорт, паливно-мастильні матеріали, особистий транспорт, інформаційне забезпечення, сировина, транспортне забезпечення.

Споживчі блага			
Товари особистого споживання	Товари виробничого призначення	Особисті послуги	Комерційні послуги
1.	1.	1.	1.
2.	2.	2.	2.
...	...	...	...

6. Проаналізуйте твердження та визначте до якого розділу економічної теорії вони відносяться:

1. У центральних районах країни відбулося зниження врожайності зернових.

2. Мінімальний рівень зарплати в країні складає 6700 грн.
3. Ліквідація бюджетного дефіциту є одним із засобів зниження рівня інфляції.
4. Зниження податкових ставок сприяє пожвавленню ділової активності в країні.
5. Розмір особистого доходу студента залежить від розміру його стипендії та середнього доходу його родини.

	№ твердження
Мікроекономіка	
Макроекономіка	

7. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Якщо економічна теорія не підтверджується у кожному конкретному випадку, вона не має практичного значення.
- ___ 2. Економіка не є точною наукою, але вона використовує точні, зокрема статистичні, методи аналізу багатьох конкретних проблем.
- ___ 3. Економічна політика, яка виправдала себе в одних умовах, може бути помилковою в інших.
- ___ 4. Оскільки питання економічної політики вирішує уряд, знання економічної теорії не є життєво необхідним для прийняття правильних рішень як індивідами, так і країнами.
- ___ 5. Мікроекономіка вивчає рівень безробіття.
- ___ 6. Припущення «за інших однакових умов» означає те, що ключовим кроком для з'ясування окремого фактора є незмінність інших факторів.
- ___ 7. Регулювання грошового обігу є об'єктом дослідження макроекономіки.
- ___ 8. Представник школи меркантилістів сьогодні, скоріше за все, відстоював би заборону вивозу золота із країни.
- ___ 9. Економічну науку цікавлять способи найповнішого задоволення потреб за обмежених ресурсів.

___ 10. Пізнавальна функція полягає у вивченні цілого ряду конкретних економічних дисциплін.

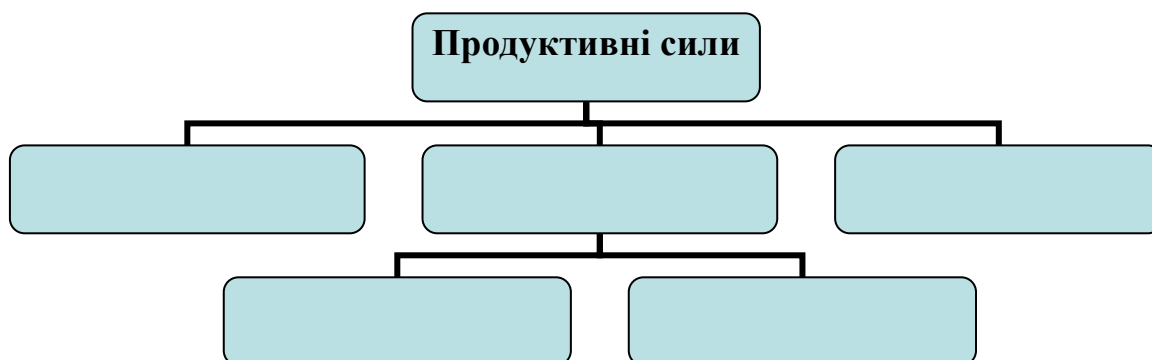
ТЕМА 1.2. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

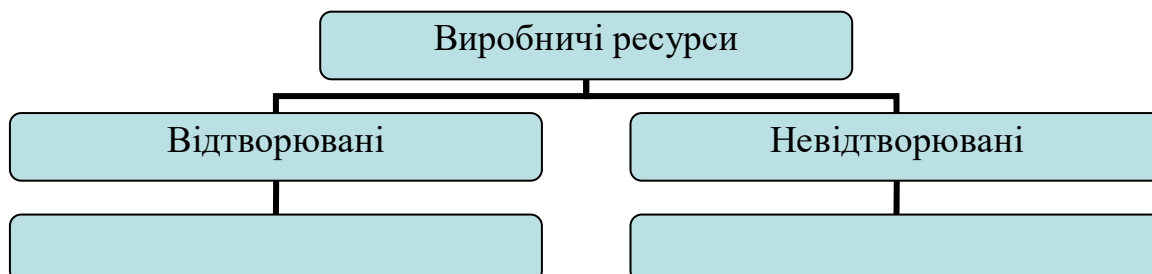
А	Б
1. Гроші	___ Господарство в умовах якого продукт виробляється для продажу
2. КВМ (крива виробничих можливостей)	___ Праця, яка використовується у певній доцільній формі і відрізняється метою, предметами і засобами праці, характером операцій і результатом
3. Натуральне господарство	___ Особливий товар, який має абсолютну властивість до обміну (абсолютну ліквідність)
4. Відтворення	___ Витрати праці взагалі, безвідносно до конкретної форми праці
5. Товарне виробництво	___ Процес постійного відновлення і повторення виробництва
6. Конкретна праця	___ Господарство в умовах якого продукт виробляється для безпосереднього споживання
7. Грошовий обіг	___ Процес створення економічних благ, необхідних для задоволення потреб суспільства
8. Закон вартості	___ Крива, що показує різні комбінації виробництва двох товарів за умов повної зайнятості, повного використання інших факторів виробництва, постійної технології та незмінних запасів ресурсів
9. Абстрактна праця	___ Безперервний рух грошей для забезпечення суспільного відтворення й реалізації суспільного

	продукту
10. Виробництво	— Товари обмінюються відповідно до суспільно необхідних витрат праці на їх виробництво

2. Заповніть порожні клітинки схеми складу продуктивних сил:
наука, предмети праці, засоби виробництва, праця, засоби праці

3. Заповніть схему структури виробничих ресурсів: виробничі будівлі, вирубані ліси, знищені чорноземи, ґрунт, виноградники, сади, затоплені гідроелектростанціями землі, пустелі, трудові ресурси, верстати, обладнання, корисні копалини, що споживаються як сировина, флора, фауна

4. В таблиці наведено виробничі можливості випуску двох товарів:

	Виробничі альтернативи				
	A	B	C	D	E
Телевізори (млн. шт.)	0	2	4	6	8
Шоколад (млн. т)	30	27	21	12	0

1) побудуйте криву виробничих можливостей. Що показують точки на кривій виробничих можливостей? Як відображається на кривій закон

зростаючих альтернативних витрат?

2) позначте точку М усередині кривої. Що вона показує? Позначте точку N зовні кривої. Що показує ця точка? Що повинно статися, перш ніж економіка зможе досягнути рівня виробництва, який показує точка N?

3) на яких конкретних припущеннях базується крива виробничих можливостей? _____

4) припустимо, що удосконалили технологію виробництва телевізорів, а технологія виробництва шоколаду залишилась незмінною. Побудуйте нову криву виробничих можливостей. Побудуйте криву виробничих можливостей з урахуванням удосконалення технології виробництва обох продуктів.

5. Тетяна після закінчення школи могла працювати секретарем із зарплатою 60 000 грн. на рік або продавцем із річною зарплатою 72 600 грн., але вступила до коледжу на контрактне навчання із річною оплатою 11 000 грн. Яка альтернативна вартість рішення Тетяни на першому році навчання, якщо 3 000 грн. оплати в перший рік навчання їй компенсує

благодійний фонд, а на харчування вона щомісяця витрачає 2 500 грн.?

6. Визначте функції, які гроші виконують у наступних ситуаціях:

А – засіб платежу, Б – міра вартості, В – засіб обігу, Г – засіб нагромадження, Д – світові гроші.

- ___ 1. Робітник отримує заробітну плату.
- ___ 2. Орендна плата за приміщення складає 50 тисяч гривень на рік.
- ___ 3. Банк виплатив вкладнику відсоток за поточним рахунком.
- ___ 4. Покупець розраховується в магазині готівкою.
- ___ 5. Власник грошей придбав цінні папери.
- ___ 6. Ціна 1 літра молока 30 гривень.
- ___ 7. Уряд України сплатив проценти за кредитами, наданими рік тому.
- ___ 8. Підприємство погасило заборгованість по заробітній платі.
- ___ 9. Фірма сплатила за послуги інформаційного центру за отримання даних про стан ринку.
- ___ 10. Тариф телефонного міжміського зв'язку складає 2 гривні за хвилину.

7. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Основні економічні проблеми «що, як, для кого виробляти» в усіх економічних системах вирішуються однаково.
- ___ 2. В економіці, що рухається вздовж кривої виробничих можливостей, альтернативні витрати зменшуються.
- ___ 3. Економічне зростання означає збільшення обсягу виробництва благ та послуг, а крива виробничих можливостей зміщується праворуч.

- ___ 4. Якщо економіка знаходиться за кривою виробничих можливостей, то вона недостатньо ефективно використовує свої ресурси.
- ___ 5. На ринку більше товарів може купити той, хто має більше грошей.
- ___ 6. Проблема вибору – це необхідність вибирати, яким чином використовувати обмежені ресурси для досягнення поставлених цілей.
- ___ 7. Вартість втрачених можливостей є цінність товару чи послуги, від яких відмовились.
- ___ 8. Гроші – це особливий товар, який має дуже низький ступінь ліквідності.
- ___ 9. Функції грошей полягають у тому, щоб служити фактором, який визначає витрати людей.
- ___ 10. Якщо в суспільстві обсяг виробничих ресурсів збільшився, то економіка здатна виробляти більше товарів та послуг.

ТЕМА 1.3. ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Власність	___ Процес розширення економічної самостійності державних підприємств
2. Відчуження	___ Економічна система, що базується на приватній власності і її розвиток
3. Користування	___ Сукупність відносин між суб'єктами господарювання з приводу привласнення засобів виробництва і його результатів
4. Роздержавлення	___ Сукупність засобів виробництва, працівників з їх фізичними і розумовими здібностями, науки, технологій, інформації, методів організації і управління виробництвом, які забезпечують створення

	матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення потреб людей
5. Приватизація	___ Виражає економічні відносини власності з приводу виробничого або особистого використання корисних властивостей її об'єктів з господарським володінням ними
6. Продуктивні сили	___ Економічна система, яка базується на державній власності та централізованому управлінні
7. Економічна система	___ Економіка, в якій традиції, звичаї та досвід попередніх поколінь визначають характер використання економічних ресурсів
8. Ринкова система	___ Позбавлення суб'єкта права на володіння, користування і розпорядження тим або іншим об'єктом власності
9. Командна економіка	___ Сукупність взаємозв'язаних і відповідним чином впорядкованих елементів економіки
10. Традиційна економіка	___ Процес переходу від державної до різних форм приватної власності

2. Використовуючи лекційний та допоміжний (ст. 324-327 Цивільного кодексу України) матеріал за темою заповніть таблицю

ФОРМИ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Форма власності	Суб'єкт права власності	Об'єкт права власності

--	--	--

3. Проаналізуйте та класифікуйте наведені нижче твердження та факти у залежності від того, до якого типу економічної системи, на вашу думку, вони належать: Т – традиційна, Р – ринкова, К – командна, З – змішана.

___ 1. Багато українських сімей використовують свої дачні ділянки не тільки для відпочинку на свіжому повітрі, а й для вирощування картоплі, інших овочів та фруктів, щоб забезпечити себе усім необхідним протягом тривалої і холодної зими.

___ 2. Під час Великої депресії президент США Ф. Рузвельт віддав наказ закрити всі банки на тиждень – це були відомі «банківські канікули».

___ 3. Узимку в Україні ціни на вітчизняні яблука виявляються вищими, ніж ціни на імпортовані банани, тому більшість покупців віддає перевагу останнім.

___ 4. Заробітна плата ІТ-фахівців стрімко зростає, все більше і більше підприємств запроваджує у себе ІТ-технології, а кваліфікованих спеціалістів для їх обслуговування не вистачає.

___ 5. Ухвалена законодавцями система стягування прибуткового податку дала можливість вилучити більшу частку доходів у багатих, ніж у бідних, – це так званий «ефект Робін Гуда».

___ 6. За перевиконання річного плану на 10% першому цеху буде виплачена премія.

___ 7. Економісти прогнозують зростання цін на комунальні послуги і держава вимушена збільшити субсидії.

___ 8. Харківський обласний центр зайнятості працевлаштував 525 осіб, які стояли на обліку як безробітні.

___ 9. У 70-х роках ХІХ ст. пауперизм (злидні) в Англії досягнув небачених до цього часу масштабів.

___ 10. За навчання в університеті сина Петренка А. заплатить державне підприємство «МРІЯ», де він працює майстром вже 10 років.

4. Розрахункові завдання.

У країні з плановою економікою виробники виготовили за рік 126 тис. одиниць засобів виробництва із середньою ціною 650 грошових одиниць і 360 тис. одиниць предметів споживання у середньому по 45 грошових одиниць. Споживачі отримали від держави 29,5 млн грошових одиниць заробітної плати, з якої 20% вони заощаджують, а решту витрачають на споживання. Визначте обсяги реалізації на псевдоринку та «чорному ринку» країни.

5. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Володіння є вищою і всеосяжною категорією прав власності.
- ___ 2. Між власністю як економічною і як юридичною категоріями не існує тісного взаємозв'язку.
- ___ 3. Вид власності характеризується конкретним чином привласнення благ і методами господарювання.
- ___ 4. Приватна власність існує у двох формах, а саме: колективній та державній.
- ___ 5. У командній економіці розподіл доходів відбувається на основі врахування потреб людей.
- ___ 6. Основою розвитку змішаної економіки є як приватні, так і державні рішення.
- ___ 7. Проблеми «що, як, для кого виробляти» у командній економіці вирішуються автоматично.
- ___ 8. Традиції та досвід попередніх поколінь відіграють все більшу роль у вирішенні основних економічних проблем у сучасних економічних системах.
- ___ 9. У змішаній економіці держава відіграє важливу роль у поліпшенні функціонування ринку.

___ 10. У ринковій економіці уряд володіє найважливішими ресурсами виробництва (земля, капітал).

6. Заповніть таблицю переваг і недоліків економічної системи:

Тип економічної системи	Переваги (можливості)	Недоліки (обмеження)
Традиційна		
Командна		
Ринкова		
Змішана		

ТЕМА 1.4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКОВОЇ СИСТЕМИ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Ринок	___ Ринок, на якому підприємці продають, а домашні господарства купують товари та послуги
2. Ринок ресурсів	___ Ринок, на якому одна фірма є єдиним продавцем продукту чи послуги
3. Ринок товарів та	___ Ринок, що характеризується порівняно великим

послуг	числом продавців, що продукують схожу, але не ідентичну продукцію
4. Конкуренція	___ Ринок, на якому домашні господарства продають підприємцям свої ресурси
5. Нецінова конкуренція	___ Виробництво певних товарів окремими виробниками та розподіл трудового процесу на окремі операції, що виконуються різними робітниками
6. Монополія	___ Можливість використання економічних ресурсів і грошового капіталу їх власниками за своїм вибором
7. Монополістична конкуренція	___ Наявність на ринку великої кількості продавців та покупців, що доповнюється свободою вступати і залишати будь-які ринки
8. Олігополія	___ Механізм, що зводить до купи продавця і покупця
9. Спеціалізація	___ Ринок, що характеризується невеликою кількістю продавців і ця «нечисленність» означає, що рішення про визначення цін та обсягів виробництва є взаємозалежним
10. Свобода вибору	___ Здійснюється за допомогою реклами, підвищення якості товарів, збільшення термінів служби

2. Для кожної із ситуацій, що наведені нижче, знайдіть відповідний тип доходу:

А – заробітна плата; Б – рента; В – процент; Г – прибуток; Д – трансфертні платежі.

___ 1. Дмитро Петренко отримав цього року 10000 грн. дивідендів від акціонерного товариства «МРІЯ».

___ 2. Петро Іваненко отримав в цьому місяці стипендію розміром в 2500 грн. як студент-відмінник університету.

___ 3. Олена працює лікарем в університетській клініці, де вона заробляє 80000 на рік.

- ___ 4. Степан отримав в минулому році 18000 грн., надаючи в оренду свій капітальний гараж.
- ___ 5. Костянтин продав в минулому році полуниці на 40000 грн. та покрити всі свої витрати в 30000 грн., заробивши 10000 грн. чистого доходу.
- ___ 6. Артем Бондаренко отримав в минулому році премію розміром 50000 грн. як найкращий гравець футбольної команди «Шахтар».
- ___ 7. Павло Іванович отримав в цьому місяці 3500 грн. пенсії.
- ___ 8. Артур отримав минулого літа 5000 грн. чайових, працюючи офіціантом.
- ___ 9. Любов Іванівна отримала в 2021 році 6000 грн. як проценти за облігаціями муніципальної позики.
- ___ 10. Богдан Дмитренко у цьому місяці отримав 400 грн. доходу на свій депозит в «Ощадбанку».

3. Розрахункове завдання. Базуючись на використанні схеми кругообігу товарів і ресурсів у ринковій економіці, визначте, скільки заробітної плати отримують домогосподарства, якщо підприємці реалізували 25 млн. одиниць продукції за ціною 25,5 грн., а для здійснення процесу виробництва вони закупили ресурси, за які виплатили 76,4 млн. грн., 98,1 млн. грн. ренти і 187,9 млн. грн. прибутку.

4. Для кожної із ситуацій, що наведені нижче, знайдіть відповідний тип ринкової структури:

А – досконала конкуренція; Б – монополістична конкуренція; В – олігополія; Г – монополія.

- ___ 1. На ринку оперує єдиний постачальник телекомунікаційних послуг.
- ___ 2. Велика кількість фермерів пропонує на ринок картоплю за відносно однаковими цінами.
- ___ 3. На ринку є велика кількість постачальників, кожний з яких пропонує фірмове взуття за відносно схожими цінами.
- ___ 4. Єдина фірма виробляє електронні годинники.

- ___ 5. Декілька великих фірм діють на ринку автомобілів.
- ___ 6. Україна займає одне з провідних місць з виплавки сталі.
- ___ 7. У галузі 40 фірм і жодній з них не належить більше 3% від загального обсягу продаж на ринку (продукт на ринку є диференційованим).
- ___ 8. ПАТ «Харківгаз» підвищить ціна послуги газопостачання для населення у наступному році.
- ___ 9. В Україні зросла кількість фірм, що займається виданням газет і журналів.
- ___ 10. Три фірми Харкова здійснюють випуски щотижневих журналів новин.

5. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Найбільш суттєвим для ринкової економіки є добре організоване державне регулювання.
- ___ 2. У ринковій економіці найбільшу свободу вибору мають підприємці, тому що саме вони визначають, які товари та послуги потрібно виробляти.
- ___ 3. Основна функція держави у ринковій економіці – встановлення законів і правил, що регулюють економічне життя.
- ___ 4. В умовах досконалої конкуренції окремий продавець або покупець не в змозі суттєво впливати на ціни товарів.
- ___ 5. На ринку проблема «для кого виробляти» не може бути вирішена без втручання держави.
- ___ 6. Цінова дискримінація передбачає продаж однакової продукції різними покупцями за різними цінами.
- ___ 7. Ринок виконує такі функції як відтворювальна, розподільча, стимулююча, раціональна, інтенсивна.
- ___ 8. Ринок олігополії характеризується невеликою кількістю продавців і покупців.
- ___ 9. Недосконала конкуренція складається із монополії, олігополії та монополістичної конкуренції.

___ 10. В Україні на законодавчому рівні не прийнято кількісний критерій визначення монополістичного стану підприємств.

6. Після скасування у 2021 році мораторію (заборони) на продаж землі в Україні почав формуватися ринок землі. Як, на вашу думку, хто виграє або програє в цій ситуації? Поясніть, чому 1 га землі сьогодні коштує 430 доларів, а за розрахунками економістів реальна його вартість має становити 6000 доларів?

ТЕМА 1.5.МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

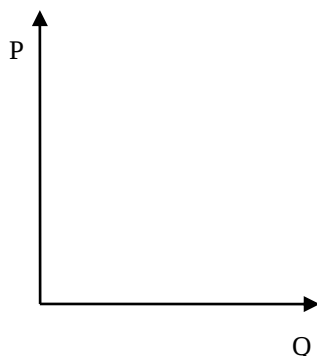
1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Попит	___ Характеризує зв'язок між цінами та кількістю товарів, що пропонуються для продажу протягом певного часу
2. Споживацькі смаки	___ Відображає залежність між ціною і кількістю придбаного споживачем товару
3. Закон попиту	___ Показує, наскільки зміна ціни впливає на попит (пропозицію)
4. Крива попиту	___ Графічне відображення пропозиції
5. Пропозиція	___ Ціна, за якою обсяг попиту абсолютно дорівнює обсягу пропозиції
6. Закон пропозиції	___ Кількість товарів та послуг, яку покупці можуть

	придбати за кожну з кількох запропонованих цін
7. Крива пропозиції	___ Приріст добробуту виробника в результаті того, що він має можливість виробити більше та за вищою ціною
8. Еластичність	___ Графічне відображення попиту
9. Ринкова ціна	___ Кількість товарів та послуг, запропонованих для продажу за кожну з кількох запропонованих цін
10. Надлишок виробника	___ Формуються під впливом таких факторів як реклама, мода, поява нових товарів, що призводить до змін у попиті на товар

2. За наведеними в таблиці даними про попит та пропозицію на зерно побудуйте криві попиту та пропозиції. Визначте рівноважну ціну.

Ціна за 1 тону, грн.	Обсяг попиту, тис. тон	Обсяг пропозиції, тис. тон
2	5	1
3	4	2
4	3	3
6	2	4
8	1,5	4,5
10	1	5

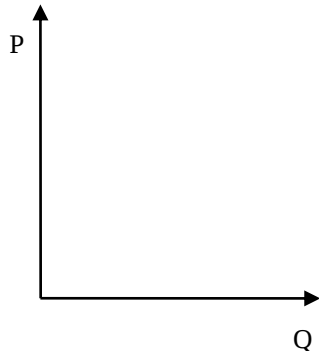

3. Функції попиту та пропозиції на товар представлені відповідними

рівняннями: $QD = 400 - P$, $QS = 4P - 50$.

Визначте та зобразіть графічно:

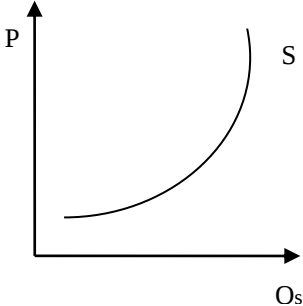
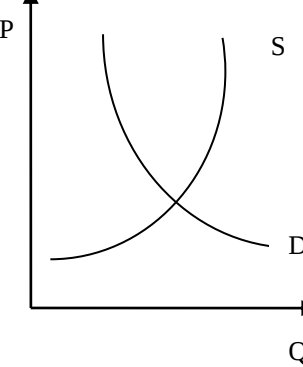
1) параметри точки рівноваги;

2) розміри дефіциту чи надлишку, якщо держава встановлює ціну на даний товар, що дорівнює: а) 85 грн.; б) 100 грн.

4. Вкажіть зміни ($\uparrow$ – зростання, $\downarrow$ – зменшення, const – без змін), що відбудуться на ринку цукру під впливом невзаємопов'язаних подій (результати проілюструйте на графіку (колонка 1) і занесіть у таблицю (колонка 3 і 4)).

Вихідна ситуація	Подія	Назва чинника	Зміни
1	2	3	4
	<u>А) діють чинники D:</u> 1) медики фіксують щорічне зростання кількості людей, хворих на цукровий діабет 2) ціна на цукрозамінник зросли втричі	1) 2)	P – Q – P – Q –

	<u>Б) діють чинники S:</u> 1) ціна на цукровий буряк зросла 2) ціна на цукор зросла з 30 до 50 грн. за 1 кг	1) 2)	P – Q – P – Q –
	<u>В) діють чинники D та S:</u> 1) економісти прогнозують загальне зростання рівня цін у країні у наступному місяці на 20% 2) держава зменшує податки тим підприємствам, які вкладають щомісяця більше 50% прибутку в інновації	1) 2)	P – Q – P – Q –

5. Уряд України ввів заборону на ввезення у країну м'яса птиці іноземного виробництва. Проілюструйте графічно та опишіть зміни попиту, пропозиції, рівноважної кількості та ціни, що відбудуться на взаємопов'язаних ринках:

- а) м'яса свинини
- б) консервів із індички;
- в) курей-гріль з імпортованого м'яса;
- г) обладнання для приготування крей-гріль;
- д) праці на вітчизняних ринках.

6. Використовуючи лекційний та допоміжний матеріал за темою визначте:

а) товари з еластичним та нееластичним попитом:

бензин WOG, сухарики «Флінт», сіль, шоколадні батончики Aero, водопровідна вода, спортивні автомобілі Porsche, органічний хліб, мило ручної роботи, ціни на квитки приміських маршрутів, цигарки, приправа для супів «Мівіна», алмази, продукція Apple, бензин, продукція, що випускається монопольним виробником.

б) товари з еластичною та нееластичною пропозицією:

ядерне паливо, продукція текстильної промисловості, квиток на стадіон, картопля в короткостроковому періоді, яблучний сік, видобування золота, «гречана криза», виробництво меблів, канцелярське приладдя.

7. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Закон попиту розкриває обернений зв'язок між ціною товару та величиною попиту.
- ___ 2. Величина пропозиції прямо залежить від ціни, тому крива пропозиції має вигляд низхідної кривої.
- ___ 3. Рівновага попиту і пропозиції означає такий стан, коли бажання покупців і продавців щодо обміну збігаються.
- ___ 4. Коли зростають грошові доходи споживачів, це викликає зміщення кривої попиту ліворуч.
- ___ 5. Зменшення попиту на пиріжки з картоплею може бути викликано зростанням цін на картоплю.
- ___ 6. Попит на мармелад більш еластичний, ніж попит на цукор.
- ___ 7. Зміщення кривої пропозиції праворуч означає, що виробники пропонують більшу кількість продукту за кожну з можливих цін.
- ___ 8. Від менш еластичного товару споживачеві важче відмовитись, ніж від більш еластичного.

___ 9. Зменшення ціни на піцу викличе зміщення праворуч кривої попиту на піцу.

___ 10. Урівноважуюча функція ціни полягає в ліквідації товарних надлишків та дефіцитів.

8. Проаналізуйте кожну ситуацію, що містить припущення щодо еластичності попиту. З'ясуйте, чи є правильними (неправильними) наступні припущення, поясніть свою відповідь:

1. Кандидат у народні депутати М. Петренко запропонував значно збільшити податок на цигарки та спиртні напої. Він зауважив: «Пропоную збільшити такі податки не для податкових надходжень, а для того, щоб відбити бажання споживати алкогольні напої та непристойну звичку курити. Якщо ціни на цигарки та ці напої зростуть, то більшість людей перестане їх вживати».

2. Член муніципальної ради Вік Аква висловився проти підвищення плати за воду під час останньої посухи. Він твердив, що воду немає чим замінити, тому попит на неї нееластичний. Він упевнений, що збільшення ціни за воду (податок на воду) взагалі не зменшить її використання людьми.

3. Анна Кінг, яка багато подорожує, зазначає, якщо компанії-перевізники хочуть привабити більше пасажирів, вони повинні зменшити плату як для бізнесменів, так і для тих, хто знаходиться у відпустці. Вона вважає, що обидві групи однаково відреагують на зниження ціни.

ТЕМА 1.6. ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА СУБ'ЄКТІВ РИНКУ. ПІДПРИЄМСТВО І ПІДПРИЄМНИЦТВО

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Закон спадної граничної корисності	___ Лінія, що відбиває обмеженість бюджету споживача
2. Крива байдужості	___ Система організації та управління підприємством
3. Бюджетна лінія	___ Валовий дохід без зовнішніх та внутрішніх витрат з урахуванням нормального прибутку
4. Фактори виробництва	___ Вид діяльності у сфері ринку, спрямований на задоволення потреб
5. Витрати виробництва	___ Міра задоволення потреб споживачів при споживанні товарів або послуг
6. Зовнішні витрати	___ Витрати на власні ресурси, що самостійно використовуються фірмою, є неоплачуваними і не враховуються у бухгалтерському обліку
7. Економічний прибуток	___ Сума всіх витрат фірми на виробництво товарів та послуг
8. Внутрішні витрати	___ Ресурси, які беруть участь у виробництві товарів та послуг
9. Менеджмент	___ Із збільшенням кількості споживаного товару його гранична корисність має тенденцію до скорочення
10. Маркетинг	___ Реально здійснені платежі зовнішнім постачальникам

2. Визначте вид підприємницької діяльності у наведених прикладах і означте його відповідними літерами (В – виробнича, К – комерційна, П – посередницька, Ф – фінансова):

___ Дилер фондової біржі продав пакет акцій АТ «МРІЯ».

___ Маклер-ріелтер про дав за січень 6 квартир у Львові.

___ Фірма «Арос» поставила партію хромбуків китайського виробництва для учителів України.

___ Торговельне об'єднання «Укрвугілля» відвантажило 40 т коксованого вугілля за останню декаду.

___ Фірма «Харків-Сервіс» відремонтувала будинок за 2 місяці.

___ Група «ВВ» 6 місяців на рік проводить на гастролях.

3. Розгляньте описані ситуації та визначте, про який вид підприємництва у ній йдеться. У результаті міркувань заповніть таблицю:

Ситуації	Вид підприємства	
	За формою власності	За організаційною формою (для приватних)
«На збори я не піду. Моя справа – працювати і дивіденди отримувати, керують нехай директори»		
«Я – як усі: паї здав, на роботу ходжу, дохід маю»		
«Нам добре разом: грошми скинулися, роботу поділили, працювали, аж поки Петро вирішив залишити нашу справу. Тепер потрібно викупити його долю»		
«Я сам собі хазяїн. Все, що заробив – моє»		
«Той збанкрутував, той доходу не має. Попит впав, у країні економічний спад. Утім, я зарплату отримую щомісяця вже 15 років»		

4. Розрахункові завдання і вправи:

4.1. Менеджер автосалону Іваненко отримував заробітну плату 6500 грн. на місяць. Він вирішив відкрити майстерню з ремонту автомобілів у власному гаражі, який до цього здавав в оренду за 600 грн. на місяць. Щоб закупити необхідний інвентар та обладнати майстерню, Іваненко зняв з банківського рахунку 40000 грн. (банк нараховував 15 річних). За рік він отримав виручку від реалізації у розмірі 180000 грн., витрати становили 60000 грн. Чи варто було Іваненку розпочинати власну справу?

4.2. Результати діяльності підприємця за рік подано у таблиці.

№	Показники	Одиниці вимірювання	Сума
1	Обсяг реалізації	шт.	12000
2	Ціна	грн.	45
3	Виручка від реалізації	тис. грн.	
4	Бухгалтерські витрати	тис. грн.	305
5	Бухгалтерський прибуток	тис. грн.	
6	Податки	тис. грн.	94
7	Чистий прибуток	тис. грн.	
8	Приховані витрати	тис. грн.	
9	Економічний прибуток	тис. грн.	

Підприємець отримав запрошення на роботу на одне з підприємств міста, де йому обіцяють місячну зарплату 5000 грн. Якщо він погодиться на пропозицію, то зможе продати власний бізнес за 800 тис. грн. і вилучені кошти покласти на депозитний рахунок у банк під 14% річних. Який варіант є для підприємця економічно вигіднішим?

4.3. Розрахуйте витрати фірми, а також сукупний виторг (TR) і прибутки (збитки) за кожного обсягу виробництва при ринковій ціні 50 грн. Який обсяг виробництва є оптимальним для даної фірми, якщо вона працює в

умовах досконалої конкуренції?. Заповніть таблицю:

Q	TC	FC	VC	MC	ATC	AFC	AVC
0	80						
1	120						
2	140						
3	160						
4	190						
5	240						
6	350						

5. Визначте правильність тверджень:

- ☐ 1. Загальна корисність збільшується зі зростанням рівня споживання.
- ☐ 2. Якщо гранична корисність зменшується, то й загальна корисність також зменшується.
- ☐ 3. Чим менший дохід споживача, тим вище розміщується його бюджетна лінія.
- ☐ 4. Фірми, які зазнають збитків, повинні припинити виробництво продукції.
- ☐ 5. Економічний прибуток, на відміну від бухгалтерського прибутку, включає в себе внутрішні витрати фірми.
- ☐ 6. Чим більший обсяг виробництва фірми, тим менші загальні постійні витрати.
- ☐ 7. Просування товару – це його реалізація на ринку.
- ☐ 8. Маркування товарів ідентифікує їх, вказує на ґатунок та виступає своєрідною рекламою товару.
- ☐ 9. Без досконалого знання замовників розробка товару, напевно, буде справою ризикованою.
- ☐ 10. Відповідальність за прийняття рішень покладена на колектив фірми.

6. Уявіть собі, що Ви менеджер малого підприємства, як би Ви діяли в ситуації, коли:

1. Рівень інфляції в країні перевищує 15% _____

2. Ціни на продукцію підприємства постійно знижуються _____

3. Прийнято рішення розширити діяльність підприємства за рахунок освоєння нового виду продукції _____

4. Підприємству надійшла пропозиція від відомої компанії заключити договір, необхідні ресурси для забезпечення виконання якого відсутні _____

5. Працівником підприємства запропоновані нововведення досить високої вартості щодо вдосконалення процесу виробництва, що можуть суттєво підвищити прибутки фірми _____

7. Дайте відповіді на запитання:

1. З точки зору маркетолога, яке твердження буде правильним?
Потрібно виробляти те, що можна продати
Потрібно продавати те, що можна виробити

2. Ви відкрили мале підприємство з виробництва морозива. Якого змісту рекламу ви б розмістили у соціальних мережах? _____

3. У вашому районі, де ви плануєте відкрити кіоск з продажу товарів повсякденного вжитку, проживає багато людей похилого віку. Який асортимент товарів ви запропонуєте споживачам? _____

МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ

ТЕМА 2.1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЦІЛІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ. РІВНОВАГА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

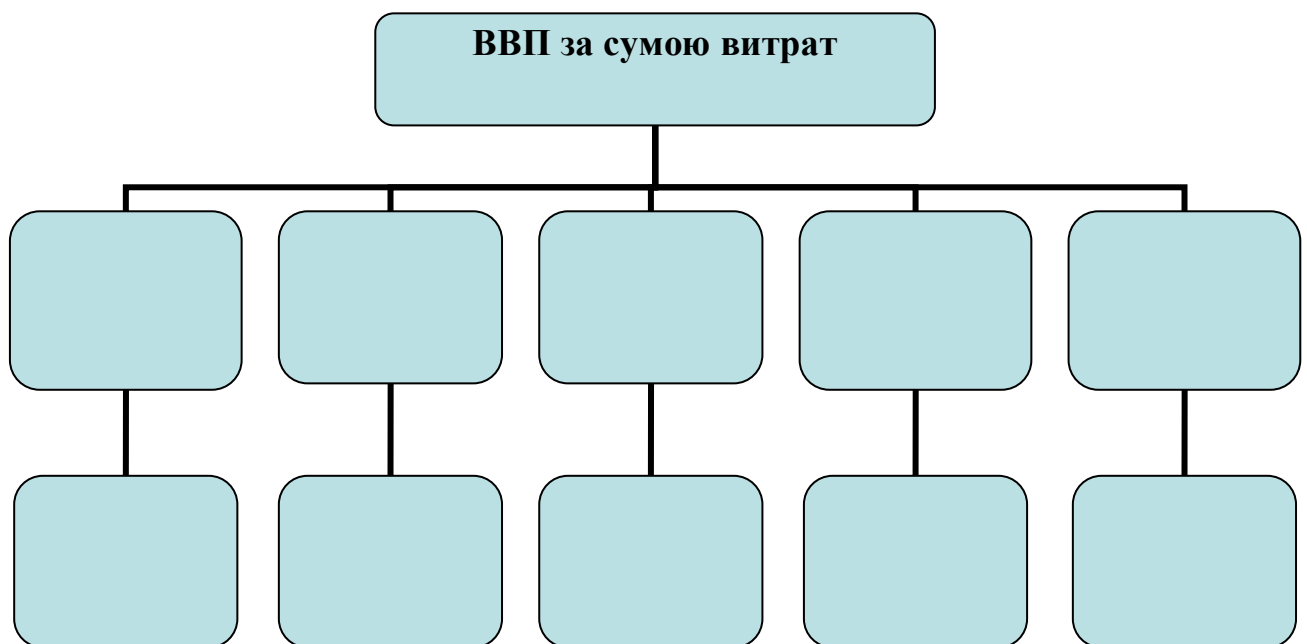
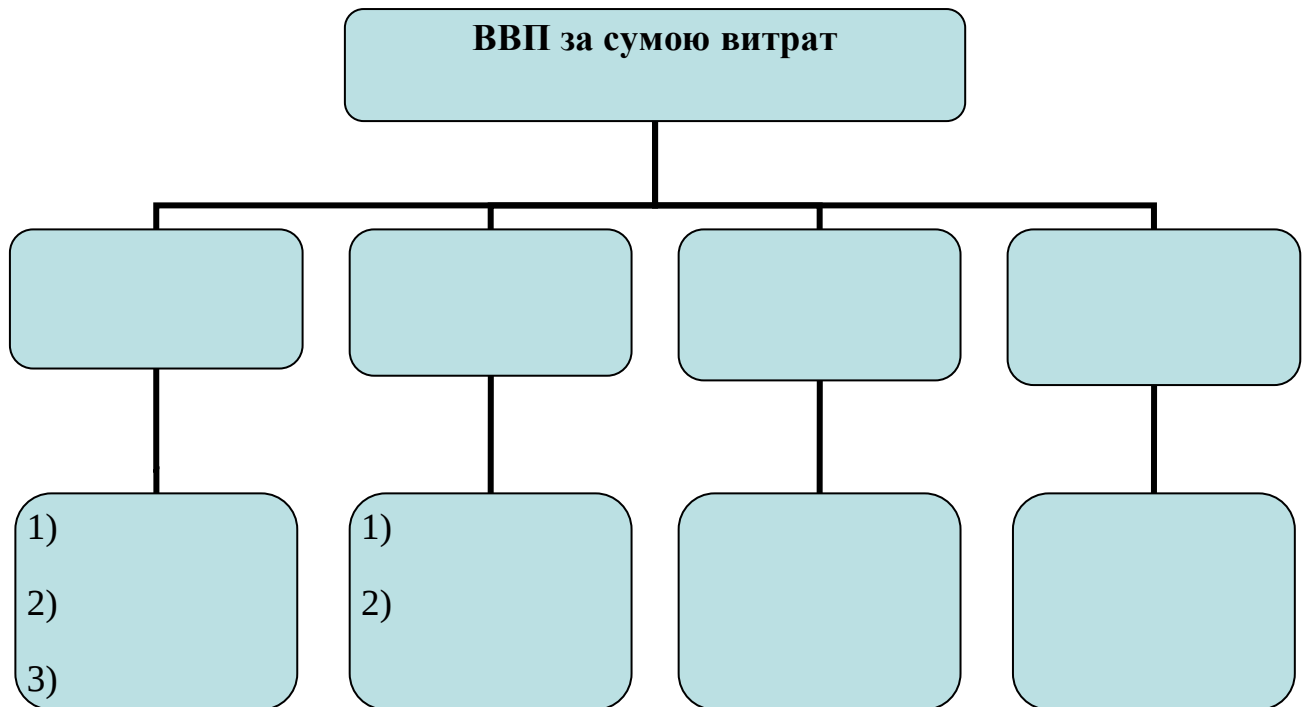
А	Б
1. Валовий внутрішній продукт (ВВП)	___ Всі витрати держави на купівлю кінцевих товарів і послуг.
2. Чисті інвестиції	___ Обсяг сукупного виробництва, який пропонується фірмами на ринку при кожному ціновому рівні.
3. Додана вартість	___ Сукупна ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у межах економічної території країни протягом певного періоду часу, як правило року.
4. Валові інвестиції	___ Витрати бізнесу на придбання засобів виробництва, які будуть використані у виробничому процесі.
5. Державні закупівлі товарів і послуг	___ Реальний обсяг національного виробництва, який суб'єкти економічної системи готові придбати при будь-якому можливому рівні цін.
6. Валовий національний продукт (ВНП)	___ Різниця між вартістю вироблених фірмою товарів і послуг та вартістю сировини і матеріалів, які куплені у постачальників.
7. Чистий експорт	___ ВВП, що розрахований у поточних цінах.
8. Номінальний ВВП	___ Ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених за певний період часу за допомогою факторів виробництва, що належать резидентам

	країни, незалежно від того, де ці ресурси застосовують у національній економіці чи за кордоном.
9. Сукупний попит	___ Валові інвестиції мінус амортизація.
10. Сукупна пропозиція	___ Різниця між експортом та імпортом товарів і послуг.

2. Які з перелічених нижче видів доходів та видатків враховуються при визначенні ВВП даного року. Поясніть свої відповіді.

1. Процент по облігаціях муніципальної позики _____
2. Пенсія колишнього робітника _____
3. Робота муляра по фарбування власного будинку _____
4. Витрати фірми на придбання нового устаткування _____
5. Щомісячні грошові перекази, що отримує студент від батьків _____
6. Орендна плата за найману квартиру _____
7. Ринкова вартість роботи домашньої господарки _____
8. Зростання запасів компаній на 10 млн. грн. _____
9. Заробітна плата найманої працівниці _____
10. Доходи стоматолога _____

3. Заповніть розгорнуті схеми складу ВВП за сумою витрат і за сумою доходів.

4. Розрахункові завдання.

4.1. У таблиці наведено дані про результати діяльності країни за певний рік, млрд. дол. Використовуючи дані таблиці обчисліть:

1) ВВП за сумою витрат і за сумою доходів;

- 2) чистий національний продукт;
- 3) національний дохід;
- 4) особистий використовуваний дохід.

Рахунки	Фактичні ціни, млрд. дол.
Експорт	99
Дивіденди	44
Амортизація	87
Заробітна плата	361
Державні витрати	165
Рента	16
Непрямі податки	43
Чисті приватні інвестиції	84
Трансфертні платежі	142
Проценти на капітал	59
Доходи від приватної власності	72
Споживчі витрати	386
Імпорт	71
Податок на прибуток корпорацій	28
Нерозподілений прибуток корпорацій	40
Податки на особисті доходи	18
Внески на соціальне страхування	54

4.2. В умовній країні виробляють лише три товари: яблука – 100 т, полуниці – 200 т та виноград – 250 т. У поточному році вони були реалізовані за наступними цінами: яблука – 2 євро за 1 кг, полуниці – 3 євро за 1 кг, виноград – 4 євро за 1 кг. У минулому році ціни складали: яблука – 1 євро за 1 кг, полуниці – 2 євро за 1 кг, виноград – 3 євро за 1 кг.

Розрахуйте дефлятор ВВП цієї країни.

5. Проаналізуйте наведені ситуації та заповніть таблицю.

Ситуації	Зміна (AD/AS)	Напрямок змін (збільшується / зменшується)	Переміщення кривої (AD/AS)
1. Парламент країни ухвалює рішення про збільшення податку на заробітну плату з 15% до 17%.			
2. Уведення в експлуатацію багатого родовища природного газу в країні знижує ціни на природний газ			
3. В умовах спаду виробництва місцеві органи влади збільшують фінансування громадських робіт			
4. Курс національної валюти знижується через певні дії НБУ на валютному ринку			
5. Активізація трудових спілок			

зумовлює зростання рівня заробітної плати			
6. В умовах спаду уряд зменшує податки на прибутки фірм			

6. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. І номінальний, і реальний ВВП можна виміряти тільки в грошах.
- ___ 2. Валовий внутрішній продукт дещо занижує реальний обсяг продукту, виробленого в країні.
- ___ 3. Вартість кінцевих і вартість проміжних товарів і послуг дорівнюють одна одній.
- ___ 4. У чистому внутрішньому продукті враховують чисті інвестиції.
- ___ 5. Валовий національний продукт завжди більший за валовий внутрішній продукт.
- ___ 6. Обсяг ВВП точно відбиває чистий економічний добробут суспільства.
- ___ 7. За песимістичними оцінками споживачами своїх майбутніх доходів крива сукупного попиту переміщуватиметься ліворуч.
- ___ 8. Збільшення продуктивності праці на підприємствах країни зміщує криву сукупної пропозиції праворуч.
- ___ 9. Згідно з кейнсіанським поглядом, економічна рівновага завжди досягається за природного обсягу виробництва.
- ___ 10. У стані макроекономічної рівноваги завжди існує повна зайнятість.

ТЕМА 2.2. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ: ЦИКЛІЧНІСТЬ, БЕЗРОБІТТЯ, ІНФЛЯЦІЯ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Економічний цикл	___Період підвищення рівня виробництва і

	занятості аж до повної зайнятості.
2. Депресія	___ Безробіття, що обумовлено циклічним скороченням виробництва.
3. Пожвавлення	___ Зростання загального рівня цін.
4. Повна зайнятість	___ Інфляція, яка виникає внаслідок різкого зростання витрат виробництва.
5. Рівень безробіття	___ Період тривалого скорочення виробництва, зайнятості і рівня цін.
6. Фрикційне безробіття	___ Інфляційне зростання цін, що зумовлено зростаючим попитом, який перевищує пропозицію.
7. Циклічне безробіття	___ Безробіття, що пов'язано з добровільною зміною найманими працівниками місця роботи чи періодом їх тимчасового звільнення.
8. Інфляція	___ Частка робочої сили, яка не зайнята на кожний даний момент.
9. Інфляція попиту	___ Підйоми та спади в економіці, що повторюються протягом кількох років.
10. Інфляція пропозиції	___ Зайнятість, яка становить менше 100% наявної робочої сили та припускає фрикційну і структурну форми безробіття.

2. Визначте в кожному із наведених прикладів вид безробіття і позначте його буквами (ф – фрикційне, с – структурне, ц – циклічне).

	Закінчився сезон будівельних робіт і 240 будівельників залишились без роботи
	Реалізація програми «Роззброєння» призвела до розформування 2-х військових частин; 650 військовослужбовців звільнено в запас
	15 працівниць заводу замінив один верстат з ЧПУ

	Бухгалтер Петренко вже два місяці безробітний, він звільнився з ПП «Мрія» через низьку заробітну плату і шукає інше місце роботи
	Довелося закрити цех з випікання тістечок і звільнити 5 пекарів через значне падіння споживчого попиту

3. Розрахункові завдання.

3.1. Чисельність населення одного з регіонів країни – 15 млн. чол., із них: діти до 16 років – 4,5 млн. чол., особи, що знаходяться у спеціалізованих закладах – 0,3 млн. чол., пенсіонери за віком – 3,2 млн. чол., безробітних – 0,7 млн. чол., задіяних неповний робочий день та тих, хто шукає роботу – 0,3 млн. чол.

Визначте:

1) чисельність працездатного населення _____

2) рівень безробіття _____

3.2. Припустимо, що споживчий кошик складається з наступних товарів:

Назва товару	Кількість одиниць товару	Ціна одиниці товару (грн.)	
		грудень	січень
Хлібобулочні вироби	10 кг	20	20
Молочні продукти	15 літрів	36	37
Крупи	5 кг	24	25
М'ясо	6 кг	170	180
Риба	4 кг	75	90

Яйця	30 шт.	6,5	6,2
Овочі	12 кг	29	40
Фрукти	10 кг	20	22
Кондитерські вироби	3 кг	55	62

Розрахуйте:

а) вартість споживчого кошика у грудні і січні _____

б) індекс споживчих цін у січні відносно грудня _____

в) темп та вид інфляції за цей період _____

3.3. У 2021 році середньомісячна номінальна заробітна плата в Україні становила 14413 грн., а індекс споживчих цін – 130%. Визначте реальну середньомісячну заробітну плату українця в 2021 році.

4. Визначте людей або групи, яким зашкодила інфляція (позначте літерою Ш), і людей або групи, які від неї виграли (позначте літерою В).

- ___ 1. Колишній службовець на пенсії живе тільки на доход від пенсії за віком.
- ___ 2. Банк «Славутич» надав багато позик з твердим процентом.
- ___ 3. Фермер, який має багато боргів.

- ___ 4. Літнє подружжя живе цілком на доход від державних облігацій з фіксованою ставкою.
- ___ 5. Заступник голови обласної державної адміністрації.
- ___ 6. Підприємець придбав необхідне обладнання на позику з твердим процентом, яку необхідно повернути через п'ять років.
- ___ 7. Батьки відкладають гроші для отримання донькою вищої освіти на терміновий рахунок у банку.
- ___ 8. Уряд, який має велику внутрішню заборгованість.
- ___ 9. Сім'я наймає житло з угодою про оренду на два роки.
- ___ 10. Подружжя вклало свої кошти в купівлю будинку вісім років тому, а тепер хоче його продати.

5. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Причинами економічних циклів є виключно внутрішні фактори.
- ___ 2. Економічні коливання практично не можна передбачити з високим ступенем точності.
- ___ 3. Найбільший вплив на економічні цикли здійснюють коливання державних бюджетних витрат.
- ___ 4. Економічний цикл відображає зміни у рівні ділової активності.
- ___ 5. Повна зайнятість означає повну відсутність безробіття.
- ___ 6. Економічні витрати, що пов'язані з циклічною формою безробіття, вимірюються кількістю невироблених товарів і послуг.
- ___ 7. Збільшення виплат по безробіттю сприяє росту його рівня.
- ___ 8. Інфляція призводить до зниження реальних доходів усіх верств населення.
- ___ 9. Дефляція збільшує реальну купівельну спроможність грошей.
- ___ 10. Непередбачена інфляція може призвести до перерозподілу доходів між дебітором (одержувачем позики) та кредитором на користь першого.

ТЕМА 2.3. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ПОНЯТТЯ, ФАКТОРИ, ТИПИ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Інвестиції в людський капітал	___ Збільшення реального обсягу ВВП в абсолютному вимірі або в розрахунку на душу населення
2.Іновація	___Зростання економіки, яке базується на більш ефективному використанні економічних ресурсів
3.Економічне зростання	___Економічне зростання, яке засноване на збільшенні кількості ресурсів в економічній діяльності
4. Екстенсивне економічне зростання	___Збільшення обсягів національного виробництва внаслідок збільшення кількості використовуваних факторів виробництва і вдосконалення техніки і технології.
5. Потенційний обсяг виробництва	___ Це кінцевий результат інноваційної діяльності, у вигляді нового чи удосконаленого продукту або технологічного процесу
6. Інтенсивне економічне зростання	___ Дійсний обсяг виробництва продукції, який економіка в змозі забезпечити при повному використанні ресурсів.
7. Технічний прогрес	___ Перехід від одного стану економіки до іншого, при якому не тільки збільшується виробництво тих самих товарів і послуг, що вже вироблялися раніше, а має місце й виробництво нових товарів і послуг з використанням нових технологій.
8. Темпи економічного	___ Функція, яка визначає обсяг виробництва, що може бути досягнутий за певних ресурсів при застосуванні

зростання	певного типу технології.
9. Виробнича функція	___ Відносний показник, який характеризує результати і динаміку економічного розвитку, показує приріст виробленої за певний час продукції порівняно з базовим рівнем.
10. Змішаний тип економічного зростання	___ Інвестиції які спрямовані на підвищення кваліфікації і розвиток здібностей у працівників

2. Розрахункові завдання:

2.1. Реальний ВВП країни становив 100 тис. гр. од. у першому році, а в другому році – 120 тис. гр. од. Населення країни зросло з 40 тис. чоловік у першому році до 41 тис. чоловік – у другому.

Визначте:

- 1) темпи зростання ВВП _____
- 2) темпи зростання ВВП на душу населення _____

2.2. На основі даних таблиці, визначити:

Рік	Кількість праці (год.)	Продуктивність праці (дол./год.)	Реальний обсяг ВВП
1.	1000	100	
2.	1000	105	
3.	1100	105	

- 1) реальний обсяг ВВП у кожному році (дані занести у таблицю) _____
- 2) на скільки відсотків зросла продуктивність праці у 2-му році, порівняно з 1-м роком? На скільки відсотків, внаслідок цього збільшився реальний обсяг ВВП (кількість праці є незмінною)? _____

3) на скільки відсотків зросла кількість праці у 3-му році порівняно з 2-м роком. На скільки відсотків внаслідок цього збільшився реальний обсяг ВВП (продуктивність праці є незмінною)? _____

3. Вкажіть, який тип економічного зростання буде відбуватися – екстенсивний, інтенсивний чи змішаний, якщо:

___ 1. Завод побудував новий цех для збільшення обсягів продукції, яка має попит. Устаткування та технологія залишилися на тому ж рівні.

___ 2. Закінчивши технікум, особа вступила до університету, щоб мати вищу освіту.

___ 3. Підприємець збільшив кількість магазинів у своїй торговельній мережі.

___ 4. Організація сільськогосподарського профілю взяла в оренду більшу площу землі, щоб посіяти пшеницю того ж сорту, що вирощувалася раніше.

___ 5. На будівництві дороги покращили організацію праці, ввели нову систему оплати праці, що дозволило виконати більший обсяг робіт за допомогою тієї самої кількості працівників.

___ 6. Акціонерне товариство провело реконструкцію головного виробництва, закупило сучасні ресурсозберігаючі технології.

___ 7. На підприємстві запроваджена нова технологія переробки сировини, яка дозволяє отримати більше корисної продукції за незмінної кількості сировини.

___ 8. Підприємство створило навчальний клас для підвищення кваліфікації працівників.

___ 9. Нафтодобувна компанія відкрила та освоїла нове родовище нафти.

___ 10. Автозавод впровадив систему канбан у виробництво електромобілів.

4. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Якщо обсяг ВВП зростає швидше ніж чисельність населення, то обсяг ВВП у розрахунку на душу населення зменшується.
- ___ 2. Технічний прогрес є основним фактором зростання продуктивності праці в промислово розвинених країнах.
- ___ 3. Загальний обсяг виробленого в країні продукту дорівнює кількості годин робочого часу поділеної на продуктивність праці.
- ___ 4. Статистика свідчить, що існує тісний взаємозв'язок між часткою ВВП, яка спрямовується на інвестиції і зростанням продуктивності праці.
- ___ 5. Серед двох визначень економічного зростання ВВП на душу населення найбільш точно відображає це поняття.
- ___ 6. Економічний потенціал країни зростає коли крива виробничих можливостей зсунулась ліворуч.
- ___ 7. Економічне зростання не залежить від капіталовкладень, що інвестуються у людський капітал.
- ___ 8. Найбільш суттєвим фактором економічного зростання сьогодні є збільшення чисельності зайнятих.
- ___ 9. Найбільш важливим фактором зростання економіки є розробка та впровадження інновацій.
- ___ 10. Економічне зростання називається екстенсивним, якщо воно змінює продуктивність праці.

ТЕМА 2.4. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В МАКРОЕКОНОМІЧНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІКИ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Економічні функції держави	___ Товари і послуги, які характеризуються спільним споживанням та неможливістю виключення з процесу споживання.

2. Побічні наслідки економічної діяльності	___ Зведений план надходжень держави та використання отриманих коштів на покриття всіх видів державних витрат.
3. Суспільні товари	___ Заборгованість держави іноземним громадянам, фірмам та установам.
4. Державне регулювання	___ Обов'язкові платежі державі з боку фізичних та юридичних осіб.
5. Державний бюджет	___ Адміністративні та економічні методи впливу держави на функціонування ринкової системи.
6. Дефіцит бюджету	___ Нагромаджена урядом сума позичених коштів для фінансування бюджетного дефіциту.
7. Податки	___ Позитивні або негативні побічні наслідки, які мають місце, коли виробництво або споживання товару чи послуги впливає на добробут людей, які безпосередньо не залучені до процесу ринкового обміну.
8. Фіскальна політика	___ Сума перевищення видатків держави над її доходами в кожний даний рік.
9. Державний борг	___ Регулювання доходів та витрат держави.
10. Зовнішній борг	___ Проведення в життя законів, підтримка конкуренції, перерозподіл доходу, забезпечення суспільними благами, коригування розподілу ресурсів з врахуванням побічних наслідків та стабілізація економіки.

2. З'ясуйте якими товарами (суспільними, приватними, змішаними) є:

- 1) маяк; 2) поліція; 3) каналізація; 4) охорона здоров'я;
5) протипожежна станція; 6) міст; 7) національна оборона; 8) пенсійне

страхування; 9) телефонна служба; 10) фундаментальні дослідження
11) телебачення; 12) місцевий парк; 13) школа.

3. Поміркуйте і дайте відповіді на запитання:

3.1. Які особливості оподаткування в Україні?

3.2. Чи є дефіцит державного бюджету виключно негативним явищем?

Якщо ні, то в яких випадках?

3.3. Деякі економісти-науковці, політики й офіційні особи пропонують скасувати податок на додану вартість. До яких наслідків може призвести скасування ПДВ?

4. Розрахункові завдання:

4.1. Потенційний валовий національний продукт становить 140 млрд. євро, фактичний обсяг ВВП дорівнює 132 млрд. євро. Сума податків становить 10% від обсягу ВВП. Державні видатки на товари і послуги дорівнюють 13,6 млрд. євро.

Визначте:

1) що спостерігається: дефіцит чи надлишок державного бюджету. Розрахуйте його розміри _____

2) як зміниться сальдо державного бюджету за умов повної зайнятості?

4.2. Уряд отримав позику від іноземних банків у розмірі 1 млрд. дол. США за річною ставкою 8%. Ці кошти інвестуються у реалізацію проектів, які дозволяють збільшити національний продукт країни протягом наступних років на 300 млн. дол. США щорічно.

1. Чи призведе ця позика до збільшення державного боргу і якому розмірі?

2. Чи збільшиться фінансовий тягар на громадян країни? _____

5. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Необхідною умовою ефективного державного регулювання економіки є переважання державної власності над приватною.
- ___ 2. Економічна політика, яка успішно спрацьовує в одних умовах може бути помилковою в інших.
- ___ 3. Суспільні товари повинні вироблятися державою.
- ___ 4. Негативні зовнішні ефекти проявляються в недовиробництві товарів і послуг.
- ___ 5. Бюджетний дефіцит виникає кожного разу, коли державні видатки перевищують податкові надходження.
- ___ 6. Прогресивне оподаткування стимулює розвиток виробництва.
- ___ 7. Функції податків полягають в тому щоб збільшувати обсяг коштів, спрямованих на інвестування у національну економіку.
- ___ 8. Внутрішній борг призводить до перерозподілу доходів.
- ___ 9. Фіскальна політика має справу тільки з податками.
- ___ 10. Більш точну характеристику державного боргу дає не його абсолютна величина, а її відношення до обсягу ВВП.

ТЕМА 2.5. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

I. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Грошово-кредитна політика	___ Купівля та продаж Центральним банком державних облігацій та інших цінних паперів.

2. Облікова ставка	___ Сума чистих зобов'язань уряду, котрі розміщені серед населення, тобто сума готівки та банківських резервів.
3. Грошова база	___ Політика, спрямована на збільшення грошової маси.
4. Емісія	___ Сума готівкових грошей та депозитів.
5. Операції на відкритому ринку	___ Ставка процента, за якою Центральний банк надає позики комерційним банкам.
6. Швидкість обігу грошей	___ Політика, що спрямована на скорочення або стримання зростання грошової маси.
7. Політика «дешевих» грошей	___ Політика Центрального банку, спрямована на збільшення або зменшення грошової маси, регулювання ставки процента та умов надання кредитів.
8. Грошова маса	___ Випуск грошей в обіг.
9. Обов'язкові резерви	___ Кількість операцій за рік, що обслуговуються в середньому кожною грошовою одиницею країни, коли вона витрачається на придбання товарів і послуг.
10. Політика «дорогих» грошей	___ Мінімальний розмір вкладу, який комерційний банк повинен тримати в Центральному банку чи мати готівкою, що виражений в процентах до депозитів комерційних банків.

2. Визначте правильність тверджень:

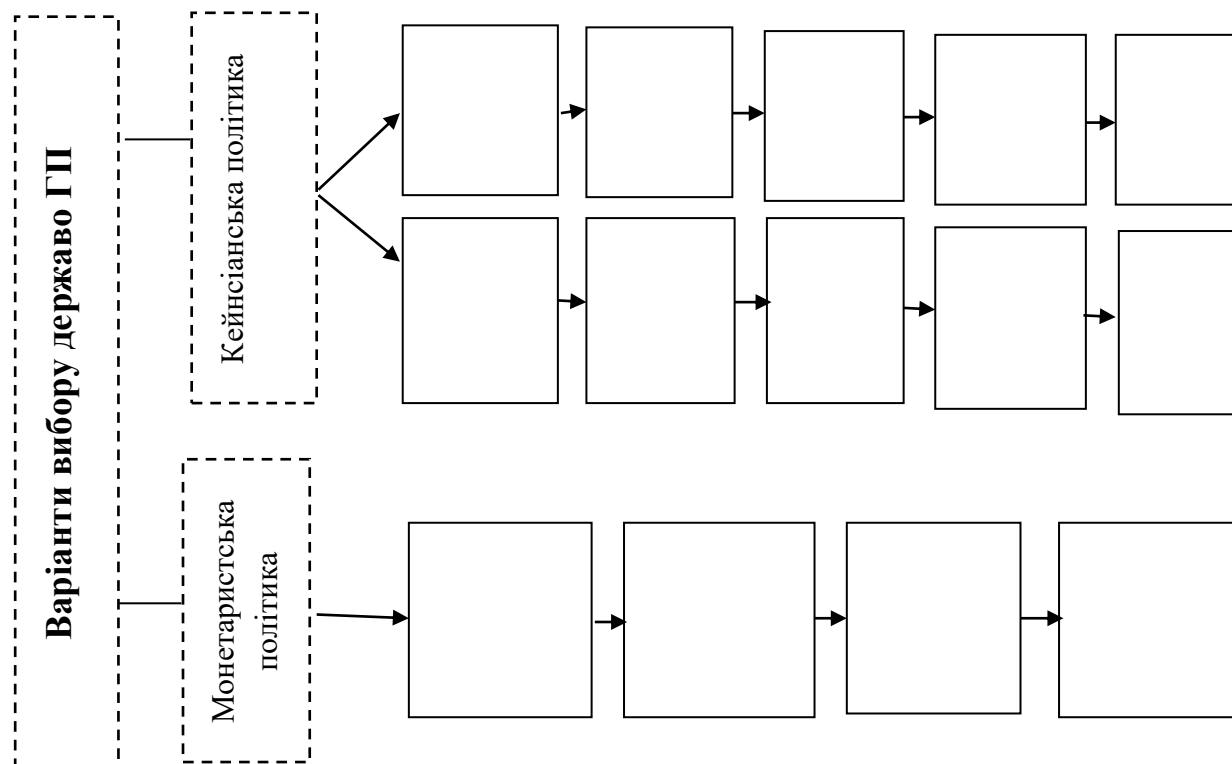
___ 1. Збільшення грошової маси в умовах повної зайнятості зумовлює інфляцію.

___ 2. Операції на відкритому ринку, що збільшують пропозицію грошей, передбачають продаж центральним банком державних облігацій.

___ 3. Центральний банк може зменшити величину надлишкових резервів збільшенням норми резервування.

- ___ 4. Сукупний попит збільшиться, коли центральний банк продає державні цінні папери на відкритому ринку.
- ___ 5. Політика "дорогих грошей" стимулює ділову активність у національній економіці.
- ___ 6. Операції на відкритому ринку, коли Центральний банк купує або продає державні облігації, є найбільш популярним засобом контролю над грошовою масою.
- ___ 7. Збільшення пропозиції грошей в країні призводить до зміщення кривої сукупної пропозиції праворуч.
- ___ 8. Зі зменшенням номінального ВВП попит на гроші для операцій скорочується.
- ___ 9. Політика "дешевих грошей" спричиняє зменшення обсягу експорту.
- ___ 10. Зростання відкритості національної економіки та процеси глобалізації роблять впливи монетарної політики менш визначеними.

3. Заповніть схему можливої грошової політики держави

4. Розрахункові завдання і вправи:

4.1. Розрахуйте величину агрегатів грошової маси M1, M2, M3, якщо:

готівка поза банками – 375 млрд. грн.;

готівка в касах юридичних осіб – 90 млрд. грн.;

депозити до запитання – 213 млрд. грн.;

строкові вклади – 511 млрд. грн.;

валютні заощадження – 360 млрд. грн.;

кошти за трастовими операціями – 3 млрд. грн.;

вартість облігацій державного займу – 5,4 млрд. грн.

4.2. За рівнянням Фішера розрахуйте суму грошової маси, яка перебувала в Україні в обігу в 2021р., якщо обсяг номінального внутрішнього продукту становив 103869 млн грн., а швидкість обігу грошей – 10 разів на рік.

4.3. На початку року обсяг грошової маси дорівнював 12 млрд. грн. Протягом року уряд випустив в обіг ще 2 млрд. грн. Чому дорівнює швидкість обігу грошей наприкінці року, якщо сумарна вартість проданих за рік товарів і послуг становить 126 млрд. грн?

4.4. Загальна сума коштів на депозитних рахунках у комерційному банку становить 100 млн. грн. Резерви цього комерційного банку в НБУ – 37 млн. грн. Норма обов'язкового резервування становить 25 %.

Визначте:

1) Розмір позичок, що їх може видати банк _____

2) Розмір позичок, що їх може видати банківська система загалом _____

4.5. Центральний банк здійснив емісію грошей в розмірі 10% від грошової маси, що знаходилась в обігу. За цей період знизився обсяг виробництва на 3%. На скільки зросли ціни за цей час в країні?

ТЕМА 2.6. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО: ОСНОВНІ РИСИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

1. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Абсолютна перевага	___ Купівля та ввезення товарів і послуг із-за кордону.
2. Порівняльна перевага	___ Зниження офіційного курсу національної валюти.
3. Вільна торгівля	___ Здатність країни виробляти товар чи послугу з меншими витратами ресурсів у порівнянні з іншими торгівельними партнерами.
4. Протекціонізм	___ Податок, що встановлюється на імпортований товар.
5. Експорт	___ Високоорганізований за допомогою банківської системи ринок, де купуються і продаються валюти різних країн.
6. Імпорт	___ Встановлення обмежень на шляху вільної торгівлі.
7. Мито	___ Здатність країни виробляти товар чи послугу з відносно меншими альтернативними витратами у порівнянні з іншими торгівельними партнерами.
8. Валютний ринок	___ Продаж товарів та послуг, вироблених у даній

	країні, за кордон.
9. Валютний курс	___ Міжнародна торгівля, яка відбувається за принципом порівняльної переваги і не припускає будь-якого втручання держави.
10. Девальвація	___ Ціна грошової одиниці даної країни в грошових одиницях інших країн.

2. Визначте правильність тверджень:

- ___ 1. Міжнародна спеціалізація країн, що ґрунтується на порівняльній перевазі, збільшує сукупний обсяг виробництва країн, що торгують між собою.
- ___ 2. Протекціонізм – політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції.
- ___ 3. Імпорт збільшує сукупний попит в країні.
- ___ 4. Запровадження мита стимулює внутрішнє споживання в країні.
- ___ 5. Активне сальдо платіжного балансу збільшиться, якщо збільшиться обсяг експорту товарів і послуг.
- ___ 6. Девальвація – збільшення офіційної ціни грошової одиниці країни у грошових одиницях інших країн.
- ___ 7. Зміна валютного курсу викликає зміну зовнішніх цін на експорт країни та внутрішніх цін на її імпорт.
- ___ 8. Збільшення обсягу експорту збільшує попит на валюту цієї країни на валютному ринку.
- ___ 9. В системі плаваючих валютних курсів курс валюти визначається обсягом золотого запасу країни.
- ___ 10. Якщо українські споживачі відчутно збільшать попит на китайські товари та послуги то графічно крива попиту на юані зміститься праворуч.

3. Розрахункові завдання:

3.1. У таблиці наведено затрати праці (у годинах) на виробництво печива та цукерок в Україні та Польщі:

	Україна	Польща
Печиво (кг/год.)	4	10
Цукерки (кг/год.)	8	2

Визначте:

1) у виробництві якого товару Україна має абсолютну перевагу? У виробництві якого товару Польща має абсолютну перевагу? Чому? _____

2) альтернативну ціну цукерок, виражену через ціну печива, для України та Польщі _____

3) в якому інтервалі буде знаходитись ціна рівноваги на цукерки у випадку розвитку торгівлі між двома країнами? _____

3.2. В Україні та Польщі є 2 фактори виробництва: земля і праця, за допомогою яких виробляється пшениця. На українській фермі виробництвом пшениці зайнято 110 робітників, на польській – 30. Зв'язок між кількістю зайнятих і граничним продуктом одного робітника в кожній країні, що виражений у кількості одиниць товару, наведено у таблиці:

Кількість робітників	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110
Граничний продукт	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10

Визначте:

1) граничний продукт праці в кожній країні _____

2) в якій із країн вища заробітна плата _____

3) яким буде напрям міграції робочої сили _____

4) масштаби міграції _____

5) коли міграція припиниться? _____

3.3. Подорожуючи Європою, в аеропорту Ви побачили сувенір для батьків, вартість якого була 100 злотих. За сувенір можна розрахуватися трьома валютами – доларами, євро та злотими. Ціна сувеніру становить 25 доларів, а в євро – 29. Використовуючи валютні курсу (мережа Інтернет, дані банку щодо курсів) на момент вашого розрахунку, з'ясуйте, в якій валюті купівля сувеніру обійдеться найвигідніше за умови, що ви будете розраховуватися гривневою картою і що кошти будуть списуватися з вашого рахунку за офіційним курсом.

3.4. Відомо, що Power Bank коштує в Україні 800 грошових одиниць, у Польщі – 500 грошових одиниць, у Китаї – 150 грошових одиниць. Україна – маленька країна і її зовнішня торгівля не впливає на рівень світових цін. В Україні вводиться 40% тариф на імпорт Power Bank із цих країн. За даних умов чи буде Україна виробляти Power Bank або продовжувати імпортувати їх з Польщі, якщо утворить митний союз з Китаєм? _____

Питання до іспиту

1. Предмет та функції економічної теорії.
2. Методи економічного аналізу.
3. Основні напрямки сучасної економічної думки.
4. Роль матеріального виробництва в розвитку суспільства.
5. Фактори виробництва та способи їх поєднання.
6. Крива виробничих можливостей.
7. Продукт праці. Суспільна форма праці.
8. Необхідний і додатковий продукт.
9. Ефективність виробництва та її показники.
10. Сутність відносин власності.
11. Характеристика історичних типів, видів і форм власності.
12. Розвиток власності в Україні.
13. Економічні системи та їх протиріччя.
14. Формаційний та стадіальний підходи до періодизації суспільства.
Стратифікація суспільства.
15. Ринкова економіка як система.
16. Переваги та недоліки ринкової системи.
17. Характеристика адміністративно-командної економіки.
18. Змішана економіка та її особливості.
19. Поєднання ринкового та державного регулювання.
20. Натуральне господарство та його характеристика
21. Товарне виробництво і його характеристика.
22. Робоча сила як елемент ринкової економіки.
23. Товар та його властивості. Абстрактна і конкретна праця.
24. Теорії вартості товару (трудова, попиту та пропозиції, граничної корисності та ін.)
25. Походження та сутність грошей.
26. Функції грошей.
27. Еволюція грошей. Сучасні грошові системи.

28. Закон вартості та його функції в ринковій економіці.
29. Закон грошового обігу. Інфляція.
30. Ринок і історичні етапи його розвитку.
31. Конкуренція як основа ринкового механізму господарювання.
32. Види конкуренції.
33. Досконала конкуренція, її характерні риси.
34. Ринкова інфраструктура та її роль у розвитку економіки.
35. Закон попиту. Крива попиту. Фактори, що впливають на попит та величину попиту.
36. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Фактори, що впливають на пропозицію та величину пропозиції.
37. Еластичність попиту та пропозиції та її види.
38. Земля – основний фактор виробництва.
39. Рентні відносини. Земельна рента.
40. Підприємництво як вид економічної діяльності.
41. Стратегія і тактика підприємництва. Менеджмент. Маркетинг.
42. Розвиток підприємницької діяльності в Україні.
43. Місце та роль підприємництва в розвитку економіки.
44. Сутність та види підприємства.
45. Витрати виробництва. Сутність собівартості.
46. Типи ринкових структур в умовах недосконалої конкуренції.
47. Сутність монополій, їх форми, види.
48. Олігополія: риси, типи, методи ціноутворення.
49. Особливості сучасної монополізації господарства та їх соціально-економічні наслідки.
50. Антимонопольна практика та антимонопольне законодавство.
51. Макроекономіка: об'єкт дослідження, основні проблеми, зв'язок з мікроекономікою.
52. Загальні та кінцеві результати функціонування національної економіки.
53. Національний дохід: виробництво, розподіл, перерозподіл та споживання.

54. Сукупний попит та пропозиція та їх фактори.
55. Рівноважний рівень реального ВВП і рівноважний рівень цін.
56. Сутність суспільного відтворення.
57. Типи та фактори економічного зростання.
58. Інвестиції та їх основні форми. Заощадження та інвестиції.
59. Економічні цикли: причини та основні фази циклів.
60. Економічні кризи. Особливості макроекономічної нестабільності в Україні.
61. Теорія довгих хвиль М. Кондратьєва.
62. Концепції зайнятості в економіці.
63. Ринок праці та безробіття. Особливості формування ринку праці в Україні.
64. Ринок грошей. Попит на гроші та його елементи. Пропозиція грошей.
65. Кредит і його форми. Кредитна система України.
66. Банківська система. Національний банк, його функції і інструменти регулювання грошового обігу.
67. Ринок цінних паперів.
68. Фондова біржа та механізм її діяльності.
69. Макрорегулювання грошово-кредитної системи.
70. Інфляція: сутність, причини, основні види.
71. Соціально-економічні наслідки інфляції.
72. Взаємозв'язок інфляції та безробіття.
73. Товарна біржа, механізм її роботи.
74. Сутність та функції фінансів. Структура фінансової системи.
75. Державний бюджет та його місце в фінансовій системі.
76. Бюджетний дефіцит та способи його мінімізації.
77. Державний борг.
78. Державне регулювання: можливості та межі. Кейнсіанська та неокласична моделі державного регулювання економіки.
79. Основні напрямки державного регулювання.

80. Економічні функції уряду. Макромаркетинг.
81. Доходи населення, їх види та джерела формування.
82. Рівень життя та бідність.
83. Державне регулювання розподілу доходів. Система соціального захисту.
84. Етапи становлення та розвитку світового господарства.
85. Форми міжнародних економічних відносин.
86. Міжнародна торгівля та її роль в економічному розвитку.
87. Міжнародна міграція капіталу та її форми.
88. Міжнародна міграція робочої сили, її особливості, форми, масштаби.
89. Валютні ринки. Конвертація валюти та її форми.
90. Міжнародна валютна система. Міжнародний валютний фонд та його функції.

Рекомендована література

Базова

1. Зеленько О.О. Основи економічної теорії: Опорний конспект лекцій для студентів неекономічних спеціальностей (електронний варіант) / Зеленько О.О. та ін. Харків: ХНПУ, 2020. 143 с. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3859>
2. Основи економічної теорії: метод. реком. для самот. вивч. дисц. студентами неекономічних спец. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди ; уклад. : А.О. Гура, Т.Г. Гуцан, О.О. Зеленько, І.О. Ночвіна. Харків: ХНПУ, 2019. 69 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/2341>
3. Основи економічної теорії: навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти неекономічних спеціальностей / за ред. акад. І. Ф. Прокопенка. Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2015. 260 с
4. Економічна теорія: підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. – Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Петруня Ю.Є., Задоя А.О. Економіка: базовий курс. Навчальний посібник [Електронне видання]. [6-те вид., переробл. і доп.]. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 265 с.
6. Пріоритетні напрями розвитку національної економіки України в контексті глобалізаційних викликів: монографія за заг. ред. І.Ф. Прокопенка. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2018. 196 с.
7. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Вид-во Ліра-К, 2020. 450 с.
8. Економіка: теорія і практика. Підручник. / Галушка З.І., Поченчук Г.М. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. 232с

Допоміжна

1. Башнянин Г. І., Шевчук Є. С. Політична економія: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина і к.е.н., доц. Є. С. Шевчука. 4-те вид., переробл. і виправлене. Львів: «Магнолія 2006», 2017. 280 с.
2. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 688 с.
3. Глобальна економіка / Б. Е. Головаш та ін. За загальною редакцією Д. Антонюка, І. Бабець, А. Мокія. Запоріжжя: ЗІЕІТ ФОБ, 2017. 612 с.
4. Гуцан Т.Г. Інвестиційний клімат в економіці України: сучасний стан і напрями покращення / Зеленько О. О., Гуцан Т. Г., Гура А. О. *Бізнес-Інформ*. 2020. №1. С. 100-107. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_1_0_100_107
5. Гуцан Т.Г. Основи економічної теорії: робочий зошит для студентів неекономічних спеціальностей / Гура А. О., Гуцан Т. Г. та ін. Харків: ХНПУ, 2020. 50 с.
6. Економічна теорія: навч. посіб. / В. Б. Захожай, А. І. Козлова, О. А. Діденко та ін. Під кер. та наук. ред. В. Б. Захожая. К.: ДП «Вид. дім. «Персонал», 2016. 520 с.
7. Історія економіки та економічної думки: підручник / П.І. Юхименко, П. М. Леоненко. К.: Знання, 2011. 646 с.
8. Липов В. В. Глобальна економіка: навчальний посібник / В. В. Липов. К.: Центр учбової літератури, 2018. 439 с.
9. Міжнародна економіка: підруч. для студентів вищ. навч. закладів: [в 2 ч.] / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко та ін. За заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : КНТЕУ, 2014 – Ч. 1. 2014. 563 с.
10. Міжнародна економіка: підруч. для студентів вищ. навч. закладів: [в 2 ч.] / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко та ін. За заг. ред. А. А. Мазаракі Київ : КНТЕУ, 2014. Ч. 2. 2014. 323 с.
11. Основи економічної теорії : навч.посіб. / за заг. ред. П. В. Круша,

В. І. Депутат, С. О. Тульчинської. К.: Каравелла, 2016. 448 с.

12. Рудий М. М. Мікроекономіка: навч. посібн. 2-е вид. К. : Каравела, 2010. 360 с.

13. Савченко А. Г. Макроекономіка : підручник. 2-е вид., без змін. К. : КНЕУ, 2007. 441 с.

14. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 476 с.

Навчальне електронне видання

Укладачі:

**Гуцан Тетяна Григорівна
Зеленько Олександр Олегович
Рядинська Ірина Анатоліївна**

Основи економічної теорії

Робочий зошит для студентів неекономічних спеціальностей

Відповідальний за випуск: Зеленько О. О.

Комп'ютерна верстка: Тагільцева Н.В.

Коректор: Гуцан Т.Г.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть
укладачі

Підписано до друку **10.03.2023**

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 3,87

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29